

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет суспільних наук і міжнародних відносин

(назва)

Кафедра філософії

(назва)

Релігієзнавство

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму

(шифр і назва напряму)

спеціальності _

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПІ 1.5в)

**Дніпро
2017 рік**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Дніпровським національним університетом ім. Олеся Гончара
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Талько Т.М. – к. філос. н., доц.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю
філософія

“26” червня 2017 року, протокол № 19

ВСТУП

Програма вивчення нормативної (або вибіркової) навчальної дисципліни “Релігієзнавство” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму

(спеціальності)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є *основні закономірності розвитку релігії*

Міждисциплінарні зв'язки: культурологія, етика, естетика, філософська антропологія

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Релігієзнавство як наука.
2. Історичні етапи розвитку релігії.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Релігієзнавство” є розкриття сутності релігії та основних закономірностей її розвитку

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Релігієзнавство” є формування у студентів цілісного знання про релігію як соціокультурний феномен, уміння аналізувати сутність релігійних феноменів та особливості їх культурно-ритуальних проявів

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

в чому полягає сутність релігії та специфіка проявів релігійної свідомості в контексті культурно-історичного розвитку людства

вміти :

використовувати набутий рівень знань для подальшої наукової та педагогічної роботи за фахом.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 55 годин/1,5 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Релігієзнавство як наука. Прадавні релігії та їх прояви в сучасній культурі.

ТЕМА 1. Предмет курсу, структура та функції релігії.

Релігієзнавство як інтегративна наука. Специфіка філософського підходу до визначення релігійних феноменів. Поняття про релігію. Специфіка релігійної віри. Закономірності розвитку релігійної свідомості.

Поняття про монотеїзм та політеїзм, дуотеїзм, пантеїзм

Концептуальні підходи до пояснення походження та сутності релігії. Релігія як соціокультурний феномен, її структура та функції. Методи та принципи дослідження релігійних феноменів.

ТЕМА 2. Вірування та культу древніх.

Релігійні родоплеменні культури. Специфіка родоплеменного релігійного міфа. Тотемізм. Фетишизм. Анімізм. Аніматизм. Магія і чаклунство. Шаманство. Сучасні родоплеменні релігійні культури.

Релігії стародавніх суспільств на території сучасної України. Демоністичні вірування праслов'ян

ТЕМА 3. Політеїстичні релігії та культу древніх та класичних цивілізацій.

Релігія в Древній Месопотамії та Єгипті. Релігійні системи Індії, Китаю, Японії. Специфіка східного релігійного міфа. Ведична традиція. Упанішади. Джайнізм. Класична йога. Санкхья. Ньяя. Вайшешика. Міманса. Веданта. Конфуціанство. Даосизм. Синтоїзм.

Релігія у Давній Греції і Римі. Специфіка античного релігійного міфа. Основні античні космогонічні і теогонічні концепції: Гесиод, орфіки, герметики та інш. Олімпійський культ богів. Релігійно-філософські концепції культів Аполлона, Діоніса, Ероса. Боротьба міфа і логоса: джерела трагедії сучасної культури.

Політеїзм прадавніх слов'ян.

ТЕМА 4. Монотеїстичні релігії Давнього Сходу.

Зороастризм. Протоіранський релігійний культ. Символ вогню і води в релігійних представленнях іранців. Зороастр і його вчення: релігія Авести. Три періоди світової історії в зороастризмі. Ідея грядущого спасителя в зороастризмі.

Іудаїзм. Основні межі релігії прозріння (теогонічні, космогонічні, антропологічні). Специфіка іудейського міфа. Доктрина і вірування іудаїзму. Танак як священна книга і літературний пам'ятник. Особливості старозавітної історії. Сучасні напрями в іудаїзмі.

Іудаїзм в Україні. Караїми.

Змістовний модуль 2. Типологія світових релігій.

ТЕМА 1. Буддизм як світова релігія.

Соціально-історичні передумови буддизму. Три перлини буддизму: Будда як особистість, буддійський закон, буддійська община. Чотири благородні істини. Буддійське вчення про душу і закон причинно-слідчих відносин. Основні напрями буддизму: махаяна, хінаяна, ламаїзм. Відгалуження буддизму: чань-буддизм.

Буддизм в Україні.

ТЕМА 2. Християнство як світова релігія.

Соціально-історичні передумови виникнення християнства. Специфіка християнського світогляду на фоні античності і іудаїзму. Тринітарна проблема і христологічні спори. Доникейська патрістика. 7 Всесвітніх соборів. Біблія як священна книга християн (історія, структура, літературні жанри). Розуміння церкви і її ролі в християнстві.

Розкол церков на Західну і Східну. Проблема «filioque» в контексті відносин католицизму і православ'я. Католицизм як юридичне розуміння християнства. Догматичні і обрядові особливості католицизму. Інститут папства (історія, структура). Основні напрями в католицизмі (бенедиктинці, францісканці, домініканці, єзуїти і інш.). 21 Всесвітній собор і його значення в історії католицизму.

Православ'я як містичне розуміння християнства. Східна патрістика. Апофатична традиція православ'я (Діонісій Ареопагіт). Догматичні і обрядові особливості православ'я. Проблема чуда в православ'ї (феноменологія чуда по А.Лосеву). Особливості вітчизняного православ'я і богослов'я. Проблема соборності. Православ'я в ХХ сторіччі. Протестантизм і його основні течії.

Християнство в Україні. Православ'я часів польсько-литовського панування. Рим і Україна. українське православ'я Могиллянської доби. Православна церква в Запорізькій Січі. Українські монастирі.

Релігійне життя в Україні часів колоніальної неволі та незалежності.

Українське православ'я під владою Московської церкви. Православна церква в Україні 1900-1917 рр. киево-Могиллянська академія: колиска української богословської думки. Православ'я Буковини. Спроби українізації та автокефалії православної церкви. Православне сектантство в Україні.

Поширення поза церковного містицизму. Масонство.

Ранній і пізній протестантизм в Україні.

Реформатське християнство. Євангельські конфесії. Месіансько-есхатологічні течії.

Відродження християнських церков в незалежній Україні. Проблема помісної церкви. Майбутнє релігійного життя в Україні. Українська православна церква. Протестантські течії в Україні.

ТЕМА 3. Іслам.

Соціально-історичні передумови виникнення ісламу. Життя і вчення Магомета. Специфіка ісламу по відношенню до іудаїзму і християнства. Коран як священна книга мусульман (історія, структура, літературні жанри). П'ять стовпів ісламу. Основні напрями в ісламі (сунізм, шиїзм, харіджізм). Суфізм як релігійно-містична течія. Іслам і сучасність.

Іслам в Україні.

3. Рекомендована література

1. Гараджа В. Религиеведение. - М.:2012.
2. Васильев Л.С. История религий Востока. М. 1983.
3. Лубський В.І. Релігієзнавство. К. 1997.
4. Малерб М. Религии человечества. М.-СПб. 1996.

5. Самыгин С.И., Нечипуренко В.Н., Полонская И.Н. Религиоведение: социология и психология религии. Ростов-на-Дону. 1996.
6. История религии (коллектив авторов). СПб. 1997.
7. Риг-Веда.
8. Упанишады. В 3-х т. М. 1992.
9. Бхагават-Гита.
10. Классическая йога. М. 1992.
11. Дхаммапада.
12. Дао-де-цзин.
13. Библия.
14. Коран.
15. Добротолубие.
16. Энциклопедия «Христианство». В 3-х т. М. 1995.
17. Платон. Тимей./ Собр. Соч. в 4-х т. Т.3. М. 1994.
18. Плотин. Эннеады. К. 1995.
19. Прокл. Первоосновы теологии. М. 1993.
20. Ориген. О началах.
21. Августин. Исповедь.
22. Дионисий Ареопагит. О мистическом богословии.
23. Фома Аквинат. Сумма теологии.
24. Ансельм Кентерберийский. Сочинения. М. 1995.
25. Григорий Палама. Триады в защиту священнобезмолвствующих. М. 1995.
26. Николай Кузанский. Сочинения. В 2-х т. М. 1982.
27. Спиноза Б. Богословско-политический трактат.
28. Лейбниц Г.В. Теодицея/ Соч. в 4-х т. Т.4. М. 1982.
29. Кант И. Критика чистого разума.
30. Кант И. Религия в пределах разума.
31. Гегель Г.В.Ф. Философия религии. В 2-х т. М. 1975.
32. Шлейермахер Ф. Речи о религии. К. 1994.
33. Ницше Ф. Так говорил Заратустра.
34. Ницше Ф. Антихрист.
35. Фрейд З. Будущее одной иллюзии.
36. Фрейд З. Тотем и табу.
37. Фрейд З. Моисей и религия монотеизма.
38. Юнг К.-Г. Психология восточных религий.
39. Шах. И. Суфизм.
40. Ясперс К. Ницше и христианство.
41. Рассел Б. Почему я не христианин.
42. Тиллих П. Систематическое богословие.
43. Джемс У. Многообразие религиозного опыта.
44. Элиаде М. Аспекты мифа. М. 1995.
45. Хьюбнер К. Истина мифа. М. 1994.
46. Радхакришнан С. Индийская философия. В 2-х т. М. 1993.
47. Судзуки Д. Дзен-буддизм.
48. Хомяков А.С. Работы по богословию.
49. Юркевич П.Д. Сердце и его значение в духовной жизни человека, по учению Слова Божия.
50. Достоевский Ф.М. Братья Карамазовы.
51. Соловьев В.С. Россия и Вселенская Церковь.
52. Соловьев В.С. Оправдание добра.
53. Соловьев В.С. Чтения о богочеловечестве.
54. Бердяев Н.А. Царство духа и царство кесаря.
55. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества.
56. Шестов Л. Афины и Иерусалим.
57. Розанов В.В. Люди лунного света.

58. Розанов В.В. В темных религиозных лучах.
59. Флоренский П.А. Столп и утверждение истины.
60. Трубецкой Е.Н. Смысл жизни.
61. Ильин И.А. Аксиомы религиозного опыта.
62. Иоанн Крондштатский. Моя жизнь во Христе.
63. Флоровский Г.В. Пути русского богословия.
64. Булгаков С.Н. Свет невечерний.
65. Франк С.Л. Непостижимое.
66. Карсавин Л.П. Культура средних веков. К. 1995.
67. Андреев Д. Роза мира. М. 1992.
68. Лосев А.Ф. Очерки античного символизма и мифологии. М. 1993.

- 4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік**
- 5. Засоби діагностики успішності навчання кнр.**